

Van 2006 naar 2007

Profundo is een economisch onderzoeksbureau dat grondstofketens en de rol van financiële instellingen analyseert. We werken voornamelijk voor milieu-, mensenrechten- en ontwikkelingsorganisaties in binnen- en buitenland.

Onze analyses, adviezen en workshops helpen onze opdrachtgevers om financiële en handelsrelaties in kaart te brengen, om te bepalen hoe het meest effectief invloed uitgeoefend kan worden op bedrijven en overheden en om mogelijkheden voor verduurzaming te identificeren en te bepleiten.

Met dit beknopte jaarverslag over 2006 willen we u een indruk geven van het brede onderzoeksterrein waarop Profundo kennis en ervaring heeft opgebouwd. Een uitgebreid overzicht van alle onderzoeksprojecten - en vele publicaties - vindt u op onze website.

In 2007 zal Profundo de onderzoekscapaciteit verder uitbreiden om zijn opdrachtgevers nog beter van dienst te kunnen zijn. Ook zal Profundo samen met opdrachtgevers nadrukkelijker naar voren treden met innovatieve voorstellen hoe financiële instellingen en bedrijven in grondstofsectoren hun bedrijfsvoering kunnen verduurzamen, en hoe overheden dit kunnen stimuleren.

We nodigen u van harte uit voor een gesprek over hoe Profundo in 2007 met u kan samenwerken om uw doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, mensenrechten en ontwikkeling te verwezenlijken.

Jan Willem van Gelder

Colofon

Tekst

Profundo

Lay-out

EasyMIND

Druk

PrimaveraQuint, Amsterdam

Papier

Fastprint Gold FSC-papier

Banken spelen cruciale rol Palmolie moet duurzaam worden

In april evalueerde Profundo voor Milieudefensie de praktijkresultaten van de financieringsrichtlijnen voor oliepalmplantages die de grote Nederlandse banken in 2001, als eersten in de wereld, invoerden.

Nog te vaak blijken de banken, ondanks goede bedoelingen, plantagebedrijven te financieren die waardevolle bossen vernietigen en lokale gemeenschappen hun land ontnemen. Het rapport *People, Planet, Palm Oil?* geeft concrete aanbevelingen hoe de banken hun eigen richtlijnen beter kunnen implementeren in de praktijk van alledag.

Een stap verder gaat het project dat Profundo momenteel samen met WWF Indonesia onderneemt, met financiële steun van de

Oogst op een oliepalmplantage in West Kalimantan (foto: Eric Wakker)

Stichting DOEN. De ervaringen van de Nederlandse banken en de normen van de *Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO)* worden verwerkt in een gedetailleerd handboek. Met alle buitenlandse en Indonesische banken die in Indonesië actief zijn en de Indonesische bancaire toezichthouder

zijn gesprekken gaande om dit handboek in te voeren. Zo kan bereikt worden dat oliepalmplantages die mens en milieu bedreigen geen externe financiering meer kunnen aantrekken en dat voor alle banken op dit punt een *level playing field* ontstaat.

Zwitserse banken betrouwbaar?

Zwitserse banken staan wereldwijd bekend om hun betrouwbaarheid.

Maar dat geldt niet voor hun duurzaamheidsbeleid, bleek uit een onderzoek van Profundo dat de Zwitserse organisatie *Erklärung von Bern* in juni publiceerde. Hoewel de twee grootste Zwitserse banken, UBS en Credit Suisse, zich laten voorstaan op hun duurzaamheidsbeleid, identificeerde Profundo ruim 30 klanten van deze banken die actief zijn in olie- en gaswinning of mijnbouw en die grote schade toebrengen aan mens en milieu.

Campagne-affiche van Netwerk Vlaanderen

Financiert uw spaargeld clusterbommen?

Wat doet uw bank met uw geld? Die vraag staat centraal in de campagne die de Belgische organisatie Netwerk Vlaanderen eind 2003 startte.

Mede op basis van onderzoek van Profundo toonde Netwerk Vlaanderen sindsdien aan dat de vijf grote Belgische bank- en verzekeringsgroepen - KBC, ING, Fortis, AXA en Dexia - op grote schaal beleggen in producenten van clusterbommen, landmijnen en andere wapensystemen, maar ook in bedrijven die mensenrechten stelselmatig schenden.

De campagne krijgt veel aandacht en leidde ertoe dat België sinds maart 2006 het eerste land is waar alle handel, productie en gebruik van clustermunitie verboden is. Ook zegden de bankgroepen (met uitzondering van AXA) toe hun beleggingen in clustermunitie terug te schroeven, maar in de praktijk blijken ook Dexia, Fortis en ING er nog steeds in te beleggen. Dat bleek uit een evaluatie-rapport dat Netwerk Vlaanderen in juni publiceerde, mede op basis van onderzoek van Profundo.

Nieuwe mijnen bedreigen beschermde natuur in Indonesië Capaciteitsontwikkeling lokale organisatie

In mei 2004 kregen 13 Australische, Canadese en Indonesische mijnbouwbedrijven toestemming om nieuwe goud-, nikkel- en andere mijnen te ontwikkelen in beschermde bosgebieden in Indonesië.

Dit zijn gebieden met een

unieke biodiversiteit, waar lokale gemeenschappen leven van zelfvoorzieningslandbouw. Ervaringen met mijnen elders in Indonesië rechtvaardigen de vrees voor grootschalige water- en luchtvervuiling, aantasting van de biodiversiteit en schade aan de gezondheid

van lokale bewoners.

De Indonesische organisatie JATAM steunt lokale organisaties in hun verzet tegen deze mijnen. Voor JATAM onderzocht Profundo welke financiële instellingen betrokken zijn bij de financiering van de mijnen en wie de afnemers zullen zijn van

het gedolven erts. Ook helpt Profundo JATAM met het ontwikkelen van een internationale campagne om, via de financiers en afnemers, de betrokken mijnbouwbedrijven te beïnvloeden.

Minister Bot informeerde de Kamer tweemaal onjuist

Veel economische relaties met illegale Israëlische nederzettingen

Al bijna veertig jaar bezet Israël de Westelijke Jordaanoever en de Golan Hoogvlakte. Deze Palestijnse en Syrische gebieden bevinden zich voorbij de Groene Lijn, de internationaal erkende grens van de staat Israël. De nederzettingen die Israël in deze gebieden heeft gevestigd zijn daarom volgens het internationale recht illegaal.

Desondanks onderhouden tenminste 35 Nederlandse bedrijven directe of indirecte relaties met deze nederzettingen. Dit bleek uit onderzoek van Profundo dat in oktober werd gepubliceerd door *United Civilians for Peace* - een gezamenlijk initiatief van de Nederlandse ontwikkelings- en vredesorganisaties Cordaid, ICCO, Oxfam Novib, IKV en Pax

Israëlische nederzetting op de bezette Westelijke Jordaanoever (Foto: UCP)

Christi.

Eind 2005 antwoordde minister Bot (Buitenlandse Zaken) nog op Kamervragen dat hem geen Nederlandse bedrijven bekend zijn die investeren in bezette Palestijnse gebieden of die handel drijven met nederzettingen. Profundo toonde aan dat de Nederlandse bedrijven Unilever en Soda Club dochterbedrijven hebben in Israëlische ne-

derzettingen en dat veel Nederlandse bedrijven groenten, fruit, bloemen, wijn, voedingsmiddelen, en tal van plastic- en metaalproducten uit de nederzettingen importeren.

Ook verlenen Nederlandse bedrijven diensten aan de Israëlische bezetting, waaronder het Dordtse bedrijf Riwal dat hoogwerkers en mobiele kranen verhuurt. Een dochter van dit bedrijf

is betrokken bij de bouw van de omstreden afscheidingsmuur op de Westelijke Jordaanoever in Israël. Uit onderzoek van Profundo bleek dat minister Bot de Tweede Kamer in september 2006 ten onrechte vertelde dat het moederbedrijf van Riwal Israëlisch zou zijn in plaats van Nederlands.

Financiële instellingen kiezen voor FSC

Wie zeker wil weten dat hout- en papierproducten verantwoord zijn geproduceerd, kiest voor het FSC-keurmerk. Wereldwijd is nu ongeveer 82 miljoen hectare bos, verspreid over 82 landen, gecertificeerd volgens de criteria van de *Forest Stewardship Council (FSC)*, waarin bedrijven, vakbonden en maatschappelijke organisaties samenwerken.

FSC Nederland, een bedrijvenplatform met ruim 130 deelnemers, zet zich in om het marktaandeel van FSC-hout en -papier in Nederland te vergroten. Momenteel voert Profundo samen met FSC Nederland gesprekken met tien grote financiële instellingen (banken, verzekeraars en pensioenfondsen) over hun mogelijkheden om het FSC-initiatief te ondersteunen. Niet alleen hun interne papier- en houtgebruik, maar ook de financiering van FSC-bedrijven, het houtgebruik in hun vastgoedportefeuille en hun beleggingsbeleid komen daarbij ter sprake. In de loop van 2007 worden afspraken verwacht.

BankTrack helpt banken op weg naar duurzaamheid

De grote private banken helpen bedrijven overal ter wereld aan kapitaal voor hun investeringen en uitbreidingsplannen.

Daarmee helpen zij ook klanten die ernstige schade toebrengen aan mens en milieu: lozingen van schadelijke stoffen, ontbossing, bedreiging van biodiversiteit, landrechtenconflicten, schending van arbeidsrechten, wapenleveranties, en dergelijke. Aan zulke bedrijven zouden banken geen finan-

anciering moeten verstrekken, terwijl ze duurzaam opererende bedrijven juist bij voorkeur van kapitaal moeten voorzien.

Dit is de visie van *BankTrack*, een internationaal netwerk van maatschappelijke organisaties dat zich richt op de private financiële sector. Profundo doet veel onderzoek voor *BankTrack* en diens leden, onder meer naar de financiering van specifieke projecten zoals de Rapu Rapu koper- en goudmijn

in de Filippijnen en de Kayelekera uraniummijn in Malawi.

Ook schreef Profundo in november, in samenwerking met *BankTrack*, het handboek *The do's and don'ts of Sustainable Banking*. Dit handboek geeft heel concrete en praktische adviezen aan banken die hun bedrijfsactiviteiten willen verduurzamen: waar moet een bank beginnen, waar moet ze op letten, welke uitdagingen liggen op haar pad en wat moet ze vermijden?

Meldpunt Maatschappelijk Onaanvaardbare Transacties

De nieuwe *Wet of het Financieel Toezicht (WFT)* vraagt banken om niet betrokken te raken bij "maatschappelijk onaanvaardbare" transacties, maar legt dat begrip niet uit.

Om op dit punt op een interactieve manier invulling te geven aan de WFT, ontwikkelde Profundo voor Milieudefensie en het MVO Platform het voorstel voor een *Meldpunt Maatschappelijk Onaanvaardbare Transacties (MMOT)*: een onafhankelijke instantie waar maatschappelijke organisaties en gedupeerden voorbeelden van schade aan mens en milieu (in binnen- en buitenland) kunnen melden als daar Nederlandse banken bij betrokken zijn. Het MMOT onderzoekt de case en doet een bindende uitspraak. Dit stimuleert het maatschappelijk debat over wat banken wel en niet mogen financieren en leidt tot de ontwikkeling van criteria

die zowel praktisch toepasbaar zijn als maatschappelijk breed gedragen.

Samson (PvdA): "Dit gaan we zeker instellen"

Verschillende partijen namen het MMOT op in hun verkiezingsprogramma en tijdens het verkiezingsdebat van het MVO Platform in november steunde PvdA-kamerlid Diederik Samson het voorstel onomwonden: "Dit gaan we zeker instellen, het is wel het meest minimale, basale en simpele wat je kunt doen."

Groeiende grondstoffenvraag creëert gevaren en kansen

De toenemende vraag naar grondstoffen laat wereldwijd de landbouw, mijnbouw, gas- en oliewinning, visserij en bosbouw sterk groeien.

Deze trend bedreigt niet alleen milieu, biodiversiteit en lokale gemeenschappen, maar biedt ook ontwikkelingskansen aan minder ontwikkelde landen. Dit dilemma stelt de Europese Unie voor de uitdaging om de beleidsterreinen handel, ontwikkeling, milieu, energie, voedselveiligheid, klimaatverandering en landbouw op een coherente en

innovatieve manier op elkaar af te stemmen.

Dat vergt een integraal inzicht in de dynamiek van grondstofsectoren: wat zijn de kansen en bedreigingen en welke actoren en factoren kunnen daar invloed op uitoefenen? In 2006 hebben Profundo en AIDEnvironment in opdracht van het ministerie van VROM gewerkt aan een beslismodel waarin alle relevante aspecten (op milieu-, sociaal en economisch gebied) een plaats krijgen. Dit maakt het mogelijk om verschillende grondstofketens met elkaar

te vergelijken, lessen te trekken uit bestaand beleid in andere sectoren, en om beleidscoherentie te bevorderen. Voor dit onderzoek Profundo analyseerde onder meer de mondiale grondstofketens voor suiker, citrus, staal, aluminium, koper, zuivel, diamant, palmolie, uranium en hout.

Op 8 februari wordt het onderzoek besproken in een workshop met beleidsmakers, wetenschappers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

De Kamerleden Diederik Samson (PvdA) en Paul de Krom (VVD) in debat over het MMOT (foto: Liesbeth Sluiter)

Samenwerking met AIDEnvironment

Profundo werkt in veel onderzoeksprojecten nauw samen met AIDEnvironment.

Dit is een onderzoeks- en adviesbureau dat organisaties adviseert die de ambitie hebben een tastbare,

significante en transparante bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling en die economische, ecologische en sociale aspecten in hun beleid willen integreren.